

Kultur- og likestillingsdepartementet

Dato: 03.06.2024
Kontaktperson: Martine Eliasson
Telefon: 32 20 59 10

Høringssvar til utredning om inkorporering av konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter (CRPD) i norsk lov

Uloba Independent Living Norge takker for muligheten til å komme med våre innspill til ekspertutvalgets CRPD-utredning.

Overordnet støtter vi utvalgets flertall i disse spørsmålene:

- **CRPD må inkorporeres i Menneskerettsloven**
- **Tolkningserklæringene presiseres ikke i loven**

Uloba mener:

1. **BPA må flyttes ut av helselovgivningen i tråd med CRPD.**
 - Innføre en egen lov om BPA som en helhetlig assistanseordning i statlig regi, i tråd med CRPD artikkel 19.
 - Fjerne alders- og timegrensen for BPA.
 - Fjerne kravet om egenandeler for BPA.
2. **Lov om beslutningsstøtte må utredes i tråd med CRPD artikkel 12.**
 - Innføre en lov med formål om å sikre funksjonshemmede selvbestemmelse.
 - Denne loven skal erstatte vergemålsloven når det gjelder diskrimineringsgrunnlaget funksjonsnedsettelse.
3. **Tolkningserklæringene må trekkes så snart som mulig.**

Nedenfor prioriterer vi svaret på spørsmålet om betydningen av å inkorporere CRPD i Menneskerettsloven, samt nødvendigheten av lovendringer knyttet til verktøyene BPA og Beslutningstøtte som Uloba selv har utviklet. Vi viser til både høringsinnspillet fra Borgerrettighetsstiftelsen Stopp Diskrimineringen og LDO. For øvrig viser vi til LDOs rapport om Inkorporering av CRPD fra 2023, hvor det er gjort en grundig gjennomgang av Norges forpliktelser etter CRPD, og fremmes forslag til endringer av lov og praksis.

CRPD må inkorporere i Menneskerettsloven

Uloba støtter flertallet i ekspertutvalget når det gjelder å inkorporere CRPD i Menneskerettsloven. Det er flere sterke og tydelige grunner til dette. Per i dag er ikke konvensjonen skrevet inn i norsk lov, og ved motstrid mellom nasjonal lovgivning og CRPD vil den norske loven ha forrang. Ved å Inkorporere CRPD i Menneskerettsloven vil dette gi konvensjonen forrang fremfor annen nasjonal lovgivning. Dette betyr at i tilfelle av konflikt mellom norsk lov og konvensjonen, vil CRPD ha fortrinnsrett. Dette sikrer en sterkere og mer effektiv beskyttelse av funksjonshemmedes menneskerettigheter. Det sender også et klart signal om at Norge tar menneskerettighetskonvensjonene på alvor.

CRPD krever et paradigmeskifte i synet på funksjonshemmede, fra et paternalistisk og medisinsk syn til et menneskerettslig perspektiv. I stedet for å se på funksjonshemmede som mottakere av velferdsordninger, må vi betraktes som individer med samme rett til grunnleggende rettigheter på linje med andre. Det menneskerettslige perspektivet innebærer at staten har ansvaret for å fjerne strukturelle, digitale, fysiske og holdningsmessige barrierer, slik at funksjonshemmede kan få sine universelle menneskerettigheter innfridd. En slik grunnleggende endring i forståelsen av ansvar representerer et paradigmeskifte som ennå ikke er gjennomført i norsk politikk, rett og praksis. Inkorporering av CRPD i Menneskerettsloven er derfor nødvendig for å realisere dette paradigmeskiftet. Som ekspertutvalgets flertall uttrykker det: «En inkorporering av CRPD i menneskerettsloven vil være viktig for å sikre at et slikt rettighetsparadigme gjennomføres på alle forvaltningsnivåer og i alle sektorer.»

Vi vil presisere at CRPD introduserer ingen nye rettigheter. Konvensjonen ble laget for å tydeliggjøre hva de universelle menneskerettighetene faktisk innebærer i et funksjonshemmingsperspektiv. Inkorporeringen i Menneskerettsloven vil bidra til å øke bevisstheten om CRPD i sivilsamfunnet, offentlig forvaltning og politiske prosesser. Dette vil sikre at funksjonshemmedes rettigheter blir bedre anerkjent, ivaretatt og innfridd. Historisk sett har funksjonshemmede vært en oversett minoritet i menneskerettighetskonvensjonene, med unntak av enkelte artikler i Barnekonvensjonen. Inkorporeringen av CRPD i Menneskerettsloven representerer derfor en nødvendig korleksjon av tidligere mangler i rettsbeskyttelsen for funksjonshemmede.

Videre vil inkorporeringen sikre at domstolene vekt CRPD som en primær rettskilde, noe som vil gi en enhetlig tolkning og anvendelse av konvensjonens bestemmelser i norsk rettssystem. Dette vil sannsynligvis føre til at CRPD tillegges større vekt og får større gjennomslag i politiske og rettslige prosesser på alle nivåer, både sentralt og lokalt. En særlig aktuell konsekvens vil være at forvaltningsorganer i skjønnsmessige konkrete vurderinger vil måtte legge større vekt på konvensjonens formål og prinsipper. Det vil også legge føringer for utformingen av nye lover, forskrifter, reguleringer og andre typer styringsdokumenter, slik at de er i samsvar med CRPD.

Det er verdt å merke seg at CRPD har lavere status enn Kvinnekonvensjonen og Barnekonvensjonen fordi den ikke er inkorporert i Menneskerettsloven, til tross for at inkorporering har vært et førende prinsipp siden innføringen av Menneskerettsloven i 1999. Å

heve CRPD til samme nivå som andre konvensjoner er viktig for å sikre like rettigheter for alle. Tiden er overmoden for at alle FNs kjernekonvensjoner behandles likt. Vi er derfor sterkt imot mindretallets forslag om at gjennomføring av CRPD bør gjøres gjennom transformasjon og minner om at Norge gikk bort i fra denne formen for gjennomføring av menneskerettighetskonvensjoner ved innføring av Menneskerettsloven:

Slik departementet ser det, kan det ikke på generelt grunnlag konkluderes med at menneskerettskonvensjoner bør eller ikke bør innarbeides i lovgivningen. Dette må vurderes konkret i forhold til den enkelte konvensjon. Det bør imidlertid kunne konkluderes med at den gjeldende praksis, som går ut på at man uten videre nøyer seg med å konstatere eller skape rettsharmoni gjennom forbehold eller spredte lovendringer i forbindelse med ratifikasjon av menneskerettskonvensjoner, bør forlates.¹

Funksjonshemmede er Norges største minoritet som utgjør minst 20 % av befolkningen. For øyeblikket er CRPD den eneste av FNs kjernekonvensjoner om minoritetsgrupper som Norge har ratifisert, men ikke inkorporert i norsk lov. Dette betyr at konvensjonen risikerer å måtte vike i tilfeller av konflikt mellom norsk lovgivning og CRPD. Dette har blitt kritisert av blant annet FNs spesialrapportør for funksjonshemmedes rettigheter, Catalina Devandas, som mener at dette gir funksjonshemmede et lavere menneskerettslig vern enn andre sammenlignbare grupper.²

Regjeringen har i Hurdalplattformen fra 2021 slått fast at den vil inkorporere CRPD i norsk lov. Vi mener, som tidligere nevnt, at det eneste naturlige stedet å gjøre dette er i Menneskerettsloven. Et samlet sivilsamfunn har lenge hatt inkorporeringen av CRPD i Menneskerettsloven som sin kjernesak. Mange funksjonshemmede opplever systematisk diskriminering og trakassering, og møter barrierer som hindrer full deltakelse i samfunnet. Mangelen på inkorporering av CRPD i Menneskerettsloven oppfattes som en ytterligere form for diskriminering, siden andre viktige menneskerettskonvensjoner allerede er inkorporert med forrang. Flertallet i ekspertutvalget har også uttalt:

Det fremstår i dag som vilkårlig hvilke av FNs kjernekonvensjoner som er tatt inn i menneskerettsloven og hvilke som ikke er det. Det er vanskelig å begrunne manglende inkorporering av konvensjonen om funksjonshemmedes rettigheter i menneskerettsloven, i lys av de begrunnelsene som er gitt i forarbeidene til inkorporeringslovene til barnekonvensjonen og kvinnediskrimineringskonvensjonen.

Grunnloven § 98 understreker at alle er like for loven og forbyr usaklig eller uforholdsmessig forskjellsbehandling. Å inkorporere CRPD i Menneskerettsloven med forrang vil derfor være i tråd med det styrkede menneskerettslige vernet som allerede er nedfelt i Grunnloven.

Argumentasjonen som ble brukt ved inkorporeringen av Barnekonvensjonen og Kvinnekonvensjonen i Menneskerettsloven handler om behovet for å sende sterke signaler om likestilling og viktigheten av å styrke individers rettsstilling overfor myndighetene:

Inkorporering av sentrale menneskerettskonvensjonar medverkar i stor grad til å styrkje rettsstillinga til enkeltmenneske overfor styresmaktene og gir den enkelte eit sterkare vern mot overgrep. Dette er grunnleggjande prinsipp i ein moderne rettsstat og i demokratiet. Kvinnediskrimineringskonvensjonen er i dag inkorporert i likestillingsloven. Ved å inkludere kvinnediskrimineringskonvensjonen i menneskerettsloven med forrang sikrar ein at likestilling og forbodet mot diskriminering av kvinner vil vere eit sentralt omsyn i lovgivingsarbeid og forvaltning også i framtida.³

Disse argumentene gjelder uten tvil også for CRPD og funksjonshemmede. NOU 2023:13 På høy tid anbefaler også at CRPD inkorporeres i Menneskerettsloven, det samme gjør LDO i sin rapport «Inkorporering av CRPD - Likestillings- og diskrimineringsombudets anbefalinger om norsk rett og praksis» (2023) og sivilt samfunn i sin «Alternativ rapport til FN-komiteen for rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne» (2019).

Norge ga sine tolkningserklæringer til artikkel 12 (Likheter for loven) som forbyr fratakelse av rettslig handleevne, samt artikkel 14 (Frihet og personlig sikkerhet) og artikkel 25 (Helse) som forbyr bruk av tvang ved ratifikasjonen i 2013. Det er kun 14 land, inklusive Norge, som har gitt tolkningserklæringer til artikkel 12, og bare fire land til artiklene 14 og 25 som forbyr bruk av tvang, inklusive tvangsbehandling i helsevesenet. FNs spesialrapportør for funksjonshemmedes rettigheter kritiserte at Norge ikke har trukket tolkningserklæringene, det samme har CRPD-komiteen. Vi er derfor sterkt imot å gjøre tolkningserklæringene juridisk bindende gjennom en presisering i inkorporeringsloven. Vi støtter flertallet i utvalget sin vurdering av at dette ikke er nødvendig. Vi deler også flertallets begrunnelse:

Det kan også være en fare for at en slik tilføyelse kan virke dempende på anstrengelsene for å innføre virkemidler som reduserer behovet for slike tiltak som erklæringene gjelder.

Det vil sende et svært uheldig signal både nasjonalt og internasjonalt om Norge nå gjør tolkningserklæringene juridisk bindende, noe som i realiteten innebærer at Norge behandler tolkningserklæringer som reservasjoner.

Menneskerettigheter gjelder for alle, uavhengig av kjønn, etnisitet, religion, seksuell orientering eller funksjonsnedsettelse. Det er 18 år siden CRPD ble vedtatt i FN og 11 år siden Norge ratifiserte konvensjonen. Nå er det på tide å anerkjenne funksjonshemmedes menneskerettigheter. Regjeringen og Stortinget må ta ansvar, og vi forventer at CRPD inkorporeres i Menneskerettsloven uten ytterligere forsinkelser, samt at tolkningserklæringene til artikkel 12, 14 og 25 ikke presiseres i loven.

BPA som et likestillingsverktøy

BPA er et avgjørende verktøy for å sikre at funksjonshemmede med assistansebehov oppnår likestilling, selvbestemmelse og deltakelse i samfunnet i samsvar med CRPD. Denne assistanseordningen er knyttet til flere viktige rettigheter, inkludert retten til rettslig handleevne (artikkel 12), retten til frihet og personlig sikkerhet (artikkel 14), retten til å leve selvstendig (artikkel 19), retten til personlig mobilitet (artikkel 20), retten til privatliv (artikkel 22), retten til

respekt for hjem og familie (artikkel 23), retten til utdanning (artikkel 24), retten til helse (artikkel 25), retten til arbeid (artikkel 27), retten til tilfredsstillende levestandard og sosial beskyttelse (artikkel 28), retten til deltakelse i det politiske og offentlige liv (artikkel 29) og retten til deltakelse i kulturliv, fritidsaktiviteter, fornøyelse og idrett (artikkel 30). Spesielt artikkel 19(b) er relevant for BPA, da den pålegger stater å sikre tilgang til støttetjenester, inkludert personlig assistanse, som er nødvendig for å muliggjøre selvstendighet og likestilling i samfunnet.

For funksjonshemmede med assistansebehov innebærer selvbestemmelse at personlig assistanse må tilpasses individuelt slik at vi kan leve et mest mulig selvstendig liv og delta i samfunnet. I Norge skjer dette gjennom BPA-ordningen, hvor vi selv bestemmer hvem som skal assistere, når og hvordan assistansen skal utføres. CRPD-komiteens generelle kommentar nr. 5 definerer personlig assistanse som «person-directed/“user”-led human support available to a person with disability and is a tool for independent living».⁴ Tilgang til individualiserte støttetjenester er nødvendig for å utøve andre grunnleggende rettigheter. Komiteen understreker at slike tjenester må betraktes som en rettighet, ikke som helsehjelp eller sosial omsorg. Funksjonshemmede må kunne velge tjenester og BPA-aktører basert på egne behov og preferanser, og tjenestene må være fleksible og individuelt tilpasset.

Ved ratifiseringen av CRPD forpliktet Norge seg til å sikre at fremtidig lovgivning er i tråd med konvensjonen. Dette krever et paradigmeskifte, noe som betyr at lovene må endres for at forvaltningspraksis skal tilpasses. BPA skal være et verktøy for likestilling, selvbestemmelse og samfunnsdeltakelse. Så lenge BPA-ordningen er en del av helselovgivningen, er det vanskelig å se en overgang fra et medisinsk til et menneskerettslig paradigme av funksjonshemmede slik CRPD krever. I dag er det helsepersonell som vurderer, og tildeler, hvor mange BPA-timer funksjonshemmede skal få. Dette fører til at den medisinske modellen legges til grunn, og dette kan innebære kontrollmekanismer som journalføring og begrensninger i hvordan timene kan benyttes. Dette står i sterk kontrast til CRPD-komiteens generelle kommentar nr. 5. Denne kommentaren slår fast at kriteriene får å få tilgang til personlig assistanse skal være basert på en menneskerettsorientert tilnærming.⁵ Vi er derfor uenig med ekspertutvalgets konklusjon om at det ikke er nødvendig med en lovendring av BPA. Vi mener at BPA må flyttes fra helse- og omsorgstjenesteloven til en egen BPA-lov på statlig nivå for å oppfylle CRPD.

Ekspertutvalget hevder at det faller utenfor deres mandat å undersøke den faktiske situasjonen for funksjonshemmede og hvordan mulighetene til et selvstendig liv realiseres i praksis i kommunene. Våre Tilstandskartlegginger fra 2019 til 2024 viser at mange som trenger BPA møter samfunnsskapt barrierer (inkludert juridiske), i strid med BPA-ordningens lover og retningslinjer og CRPD.⁶ I årets undersøkelse svarer tre av ti at de opplever at kommunen ikke har innvilget et tilstrekkelig antall BPA-timer til å dekke assistansebehovet. Flere respondenter rapporterer at de mangler nok BPA-timer til å delta i sosiale aktiviteter, reise, delta på kulturarrangementer, lage mat, utføre husarbeid, trene og bestemme hva, når og hvor de vil gjøre ting. Stortinget vedtok å rettighetsfeste BPA i 2014 for å sikre at funksjonshemmede med assistansebehov blir likestilte samfunnsborgere. BPA skulle fungere som et likestillingsverktøy, som skulle gi oss tilgang til alle samfunnsarenaer og muligheten til å nyte våre menneskerettigheter. Til tross for dette viser våre tilstandskartlegginger at mange fortsatt

opplever betydelige hindringer i hverdagen, noe som undergraver formålet med BPA-ordningen.

CRPD artikkel 22 krever at staten beskytter funksjonshemmedes rett til privatliv og personopplysninger. Vår analyse av 65 konsesjonsutlysninger viser at over halvparten beskriver BPA som en tjeneste som krenker retten til personvern ved å pålegge unødvendig innsyn og kontroll.⁷ Dette bryter med menneskerettighetene og standardkontrakten krav til taushetsplikt. Videre fastslår FNs verdenserklæring om menneskerettigheter, artikkel 13 punkt 1, retten til fri bevegelse og valg av oppholdssted, og artikkel 27 punkt 1, retten til å delta i samfunnets kulturelle liv. 17 av de analyserte konsesjonene inneholder reisebegrensninger, som gjelder reiser til andre kommuner enn borgerens oppholdskommune eller reiser utenlands. Å begrense innbyggere med BPA sin mulighet til å bestemme hvor assistansen skal gjennomføres er i strid med grunnprinsippet for ordningen: borgerstyringen.

KS skriver i sitt høringssvar at de er imot inkorporering av CRPD i menneskerettsloven på grunn av konsekvensene dette vil medføre for kommunenes skjønnsutøvelse og det kommunale selvstyret, særlig med tanke på forpliktelsene etter artikkel 19. Vi vil minne om at KS i sitt høringssvar til NOU 2021: 11 Selvstyrt er velstyrt uttalte at BPA ikke kan forvaltes innen kommunal sektor når BPA skal fungere som et likestillingsverktøy.⁸ Vi mener derfor at BPA må løftes ut av kommunal sektor og overføres til statlig regi for å oppfylle forpliktelsene i henhold til CRPD. Dette vil sikre at BPA blir definert og administrert i henhold til intensjonen - på en måte som fremmer likestilling og selvbestemmelse for funksjonshemmede uten at det går utover det kommunale selvstyret. Kommunal lovgivning påvirker BPA-ordningen på en måte som krever endringer. Selv om kommunene har et selvstyre, blir kommunale tjenester ofte styrt av økonomiske hensyn, i et medisinsk perspektiv og fokusert kun på basisbehov, noe som resulterer til daglig brudd på funksjonshemmedes menneskerettigheter.

Inkorporeringen av CRPD i Menneskerettsloven vil skape presedens og legge føringer for praksis. Prinsippene om likestilling, ikke-diskriminering, og respekten for individets rett til selvbestemmelse og deltakelse i samfunnet må tas hensyn til. Sivilt samfunn påpekte også i sin alternative rapport at det var store forskjeller mellom kommuner, og at mange ikke hadde rett til BPA selv om de hadde behov for det. FNs spesialrapportør for funksjonshemmedes rettigheter kritiserte de store variasjonene mellom norske kommuner, spesielt i BPA-ordningen.

Vi vil minne om at funksjonshemmedes representanter i BPA-utvalget fremmet et forslag om en egen BPA-lov i NOU 2021: 11 Selvstyrt er velstyrt.⁹ Denne loven beskriver BPA som et reelt likestillingsverktøy ved å tilby helhetlig assistanse på alle livets områder, utenfor helselovgivningen. Vi mener at BPA må flyttes ut av helse- og omsorgstjenesteloven og inn i egen lovgivning. Vi, funksjonshemmede med assistansebehov er ikke pasienter, ei heller passive brukere av velferdstjenester, men trenger assistanse for å realisere vår rett til selvbestemmelse, deltakelse og likestilling. Forvaltningsansvaret må overføres fra kommunene til staten for å sikre likestilling uavhengig av bosted. Ordningen skal ikke ha noen nedre tregrense, aldersgrense eller egenandel, og må gjelde på alle samfunnets arenaer der assistanse er nødvendig, inkludert i hjemmet, i barnehage, på skole, i arbeidslivet, på fritiden og

ved reiser. Slik kan BPA sikre at funksjonshemmede med assistansebehov får innfridd sine grunnleggende menneskerettigheter.

Beslutningstøtte

Beslutningsstøtte er avgjørende for å sikre retten til selvbestemmelse, som er en sivil og politisk menneskerettighet. Ifølge CRPD kan noen mennesker trenge formell støtte for å kunne utøve denne retten fullt ut. Dette innebærer at Norge må tilby ulike former for beslutningsstøtte for funksjonshemmede som ønsker det. Dessverre finnes det i dag ikke et slikt tilbud, noe som resulterer i brudd på menneskerettighetene for funksjonshemmede. Ifølge oppdaterte tall fra Statens sivilrettsforvaltning (SRF) for 2023 er det 33 500 personer i Norge som er underlagt vergemål. De av disse som omfattes av CRPD skal ha tilgang til beslutningsstøtte, og mangelen på dette utgjør et betydelig brudd på deres rettigheter.

For å adressere dette tok vi initiativ til å utvikle en modell for beslutningstøtte i tråd med CRPD. Vi har kalt modellen beslutningsstøtteråd, og den er inspirert av organisasjonen Vela Canada og deres modell Microboards. Siden 2016 har vi samarbeidet med prosjektdeltakere og deres råd for å teste og tilpasse modellen til norske forhold. Erfaringene viser at rådseierne opplever økt grad av selvbestemmelse gjennom denne modellen.¹⁰ Vi ønsker derfor å gi flere personer mulighet til å etablere beslutningsstøtteråd. CRPD krever at funksjonshemmede som ønsker beslutningsstøtte skal ha tilgang til ulike modeller. Det er avgjørende at det etableres et juridisk rammeverk for beslutningsstøttemodeller for at dette skal kunne realiseres.

Vi mener det er avgjørende å innføre en lov om beslutningsstøtte og trekke tolkningserklæringen til artikkel 12. Dette er nødvendig for å sikre at funksjonshemmede får den støtten de trenger for å utøve sin rettslige handleevne. Uten denne endringen vil ikke Norge oppfylle sine forpliktelser i henhold til CRPD. CRPD-komiteen har gjennom sine anbefalinger (CO 20.a-e) gjort det klart at for å oppfylle artikkel 12 må «substituted decision-making» erstattes med «supported decision-making».¹¹ Både sivilsamfunnet med 125 organisasjoner, LDO og NIM har tydeliggjort at dagens vergemålslov må oppheves og erstattes med en lov om beslutningsstøtte.

Til tross for bred kritikk fra sivilsamfunnet, LDO og CRPD-komiteen mener utvalget at det ikke er nødvendig å erstatte vergemålsloven eller endre den umiddelbart. Utvalget konkluderer heller ikke med at fratakelse av rettslig handleevne på bakgrunn av funksjonsnedsettelse alene er i strid med artikkel 12. Det må presiseres at endring i vergemålsloven ikke vil sikre beslutningsstøtte i tråd med konvensjonen. En endring i vergemålsloven vil fortsatt opprettholde et paternalistisk lovverk som gir andre myndighet til å handle på vegne av den som er satt under vergemål.

Vi minner om Stortingsrepresentant Unnelands skriftlige spørsmål i Stortinget i 2023 og 2024 til justis- og beredskapsministeren, der det fremkommer at regjeringen mener dagens vergemålslovgivning er i tråd med artikkel 12. Vi er kritiske til sirkelargumentasjonen i svaret på spørsmålet fra 2024, der Mehl viser til utvalgets anbefalinger som legitimering for å ikke gjøre endringer i dagens lovverk. Statsråden understreker at vergemål ikke kan opprettes i strid med

en persons vilje og at vergen ikke kan handle i strid med personens ønsker, noe som er forsterket etter Stortingets behandling av vergemålsloven. Utvalget og departementet avviser behovet for egne regler for beslutningsstøtte, annet enn det som allerede fremgår av vergemålsloven.

Utvalget hevder at tolkningserklæringen til artikkel 12 åpner for fratakelse av rettslig handleevne uten å være i strid med konvensjonen. Hvis tolkningserklæringene står, vil Norge opprettholde vergemål som løsning for beslutningsstøtte. Tolkningserklæringene brukes av Norge for å legitimere fratakelse av rettslig handleevne på grunn av funksjonsnedsettelse alene. CRPD-komiteen er klar på at en lov om beslutningsstøtte er nødvendig for å oppfylle artikkel 12. Artikkelen kan ikke oppfylles under en vergemålslov som er et «substituted decision-making regime».

Vi savner en drøfting om hva beslutningsstøtte betyr for funksjonshemmede som har behov for det. Vi mener at det kun er egne systemer for beslutningsstøtte, tilpasset den enkeltes ønsker og behov, som vil imøtekomme artikkel 12. For å realisere dette i tråd med konvensjonen trengs det en egen lov. Vi har ennå ikke sett noen gode argumenter for hvorfor Norge ikke kan få på plass en lov om beslutningsstøtte. Uten en slik lov vil det være vanskelig å sikre finansiering og ansvarlig forvaltning av beslutningsstøtteordninger. Konvensjonen krever et paradigmeskifte, noe som betyr at lover må på plass for at statspraksis skal endre seg. Holdninger må utfordres og innsats må til for at funksjonshemmedes rettigheter skal bli innfridd.

Vi anbefaler at regjeringen gir Justisdepartementet eller et uavhengig utvalg i oppdrag å utrede en ny lov om beslutningsstøtte, og vi viser til Kjetil Larsens skisse til ny lov om beslutningsstøtte som vi har levert.¹² Dette vil bidra til en grundig gjennomgang av relevante juridiske og menneskerettslige prinsipper. Den nye loven må tydelig fremheve at hovedformålet er å sikre lik rett til å utøve rettslig handleevne gjennom et frivillig tilbud om beslutningsstøtte til funksjonshemmede som omfattes av CRPD. Loven bør skrives slik at den klart indikerer dens plassering innenfor et menneskerettslig paradigme, heller enn et paternalistisk eller medisinsk paradigme.

Utviklingen av den nye loven kan dra nytte av erfaringer og beste praksis fra andre land som Canada, Costa Rica og Peru, i tillegg til vårt arbeid med beslutningsstøtteråd. Arbeidet med den nye loven bør også ta hensyn til anbefalingene fra Verdens helseorganisasjon (WHO) og FNs høykommissær for menneskerettigheter (UNHCHR) angående mental helse, menneskerettigheter og lovgivning.¹³

Vennlig hilsen
Uloba - Independent Living Norge SA

Vibeke Marøy Melstrøm
Generalsekretær